
НАУКОВЕ ЖИТТЯ

© 2004 р. **В. С. Бігун**

Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України

БАБКІНУ ВОЛОДИМИРУ ДМИТРОВИЧУ – 80 РОКІВ

Вісімнадцятого червня 2004 р. виповнилося 80 років Володимирі Дмитровичу Бабкіну, відомому українському правознавцю й політологу, доктору юридичних наук, професору, провідному науковому співробітнику Інституту держави і права ім. В. М. Корецького Національної академії наук України, академіку Української академії політичних наук, заслуженому діячеві науки і техніки України.

В. Д. Бабкін стоїть біля витоків відродження новітньої філософії права в Україні, є одним із ініціаторів створення та провідних членів редколегії і авторів журналу “Проблеми філософії права”. Тому принаймні коротка розповідь про його життєвий та, зокрема, науковий шлях більш ніж доречна.

В. Д. Бабкін народився 18 червня 1924 р. у м. Києві.

У 1941-1943 рр. працював токарем на Запорізькому авіазаводі ім. Баранова (м. Омськ). Закінчивши 1-ше Омське військово-піхотне училище в діючій армії (06.1943-10.1944), В. Д. Бабкін був призначений командиром стрілецького взводу 3-ого Прибалтійського і 3-го Білоруського фронтів, у складі яких воював на фронтах Великої Вітчизняної війни (10.1944-5.1945). Наприкінці війни в боях у напрямі міста-фортеці Кенігсберг отримав важке поранення (інвалід II групи Великої Вітчизняної війни). “Війна, – напише згодом В. Д. Бабкін у своїх спогадах, – це кров, страждання, нестатки, смерть, розруха. Але це й школа мужності, товарищескості, взаємодопомоги і героїзму”. Після госпіталю повертається до війська,

де командує стрілецькою ротою Воронежського військового округу (09.1945-06.1946).

У повоєнний час бере свій початок науковий шлях В. Д. Бабкіна. Він пов’язаний із навчанням та працею у Військово-юридичній Академії Радянської армії (06.1946-05.1957). У цьому закладі він спочатку слухач (1946-1951), а згодом – викладач, керівний працівник та ад’юнкт Академії (1951-1957).

Інша сторінка життя В. Д. Бабкіна пов’язана з роботою в академічній установі Міністерства внутрішніх справ. Так, у 1957-1960 рр. він заступник начальника навчального відділу та кафедри Вищої школи МВС СРСР у Москві. У 1960-1963 рр. – начальник навчального відділу, а в 1963-1979 рр. – заступник начальника Київської Вищої школи МВС (нині – Національна академія внутрішніх справ України). За оцінкою її керівництва, вчений і педагог “вніс суттєвий вклад у розвиток Академії та зміцнення її авторитету, у підготовку висококваліфікованих кадрів для органів внутрішніх справ”.

Ще одна сторінка життя В. Д. Бабкіна пов’язана з роботою у Київському університеті ім. Т. Г. Шевченка (1980-1993), де він працював на посадах професора кафедри міжнародного права та професора кафедри політології університету. В. Д. Бабкін став фундатором та ідейним натхненником кафедри політології університету. В 1990 р. професор Бабкін відзначений як “один з кращих викладачів, який досяг значних здобутків у навчально-виховній та науково-методичній роботі”.

З 1962 р. вчений плідно співпрацює з Інститутом держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, а з 1993 й понині є провідним науковим співробітником Інституту, бере активну участь у написанні колективних монографій, в роботі наукових конференцій, інших наукових заходів, є членом спеціалізованих вчених рад по захисту дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора (кандидата) юридичних та політичних наук.

У 1995-1998 рр. В. Д. Бабкін обіймав посаду заступника голови Експертної ради ВАК України. Тривалий час очолював науково-методичну раду з питань держави і права товариства “Знання” м. Києва. Вчений є членом науково-методичної ради з політології Міністерства освіти і науки України, виконкому Асоціації конфліктологів країн СНД. У 1993-2001 рр. В. Д. Бабкін – президент Української асоціації політологів.

В. Д. Бабкін активно працював як керівник проекту Держнауки “Український конституціоналізм: політичний аналіз” (1995-1996), проекту Міністерства України у справах науки та технологій “Український конституціоналізм: вітчизняний менталітет і актуальні проблеми запровадження нової Конституції у правосвідомість народу” (1997-1999).

У 1994-1997 рр. В. Д. Бабкін плідно працював завідувачем Центру з організаційного та науково-методичного забезпечення підготовки “Юридичної енциклопедії” (1998-2004, в 6 томах).

В. Д. Бабкін є членом редколегій та автором таких відомих видань, як “Юридична енциклопедія”, “Енциклопедія етнокulturознавства”, “Українська політологічна енциклопедія”, міжнародний часопис “Проблеми філософії права”. Він також обіймав посаду головного редактора щорічника Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України “Держава і право”.

Творчим здобутком ученого стали понад 200 наукових праць з питань юридичної й політичної науки та правової педагогіки. У 1958 р. В. Д. Бабкін захистив кандидатську, а в 1969 р. докторську дисертації, останню в спеціалізованій Вченій раді Інституту держави і права ім. В. М. Корецького. В 1971 р. йому присвоєно вчене звання професора.

Серед понад 200 наукових праць з питань юридичної й політичної науки та правової педагогіки 12 монографій (індивідуальних і колективних), зокрема “Сучасна політико-правова ідеологія” (1985), “Глобальні про-

блеми сучасності і політики” (1986), “Народ і влада” (1996), “Український конституціоналізм: вітчизняний менталітет і актуальні проблеми запровадження нової конституції” (1999); 8 підручників і навчальних посібників, зокрема монографічних, “Курс лекцій з політології” (1992), “Антологія української юридичної думки” (10 т.) т. 1 (2002)), наукова стаття “Співвідношення загальної теорії держави і права та філософії права” (“Проблеми філософії права”, Т. I.) та чимало інших.

Важливою віхою наукових пошуків В. Д. Бабкіна стала монографія “Народ і влада”, в якій досліджуються закономірності і особливості політичної історії Росії та України, процеси розпаду авторитарно-тоталітарної радянської державності та утворення нових незалежних держав. Високу оцінку одержав також опублікований у 2003 р. том I. (“Загальна теорія держави і права, філософія та енциклопедія права”) колективної монографії “Антологія української юридичної думки”, керівником авторського колективу та співавтором вступного нариса до якого є В. Д. Бабкін.

У своїх наукових дослідженнях професор В. Д. Бабкін гармонійно поєднує дослідження правових проблем з питаннями філософії права, порівняльної політології та політичної історії. Вчений досліджує багатоаспектні теоретико-методологічні проблеми, які межують з філософією та політологією, як-от: питання циклічності та спадкоємності етапів політичної історії, співвідношення питань народу і влади, особи й держави, сутності і проявів людського виміру політики та права.

У працях В. Д. Бабкіна також розроблені й одержали розвиток такі важливі проблеми, що мають методологічне значення для юридичної науки, як взаємодія права з категоріями справедливості, гуманізму, демократії, реальними суспільними відносинами.

Важливим доробком В. Д. Бабкіна є розробка та поширення ним ідей *соціально-правової* держави. На думку вченого, саме соціально-правова, а не просто правова, держава є тим типом організації державного та суспільного життя, який заснований на пріоритетності соціальних цінностей, насамперед права людини на гідне існування. Така держава, відзначає вчений, як свідчить світовий досвід, здатна значною мірою вирішити проблему співвідношення економічної ефективності і соціальної справедливості, визначити межі і доцільність втручання в економічну сферу, створити

реальні умови для забезпечення гідного життя і свободи людини, захисту її соціально-економічних і культурних прав, стабільності розвитку суспільства, здатності політичної системи адекватно реагувати на зміни в суспільстві та на нові виклики часу.

Розвиток соціально-правової держави, на думку В. Д. Бабкіна, є етапом розвитку Української держави. Соціально орієнтований розвиток держави сприятиме подоланню негативних наслідків поступлення ідеї абсолютного колективізму ідеї абсолютного індивідуалізму, втілення “крайнього індивідуалізму”, спричинення різкої поляризації багатства та бідності в Україні. Розробка ідей соціально-правової держави стала відповіддю вченого на сучасні потреби праводержавотворення в Україні.

Різномісність юридичних, філософських, політологічних знань, накопичений науковий та педагогічний досвід дають можливість вченому творчо досліджувати складні політичні та державно-правові процеси, брати активну участь у науковій розробці найважливіших проблем праводержавотворення в Україні, реалізації Конституції та законів України.

Під керівництвом В. Д. Бабкіна авторський колектив провідних науковців України підготував і видав у 1997 р. перший в Україні фундаментальний “Політологічний енциклопедичний словник”, який відображає досягнення світової й вітчизняної науки.

Упродовж майже трьох десятиліть професор В. Д. Бабкін приділяє значну увагу підготовці наукових кадрів, формуванню їх методологічної культури, розвитку творчого правового мислення. Під його керівництвом підготовлено більше двадцяти докторів і кандидатів наук. Він також надає кваліфіковані наукові консультації співробітникам Інституту та інших наукових і навчальних закладів.

В. Д. Бабкін уміло поєднує науково-дослідницьку діяльність з педагогічною та викладацькою роботою. Він є одним із фундаторів новітньої української правової педагогіки, творчо

розробляє проблеми, пов’язані з оптимізацією учбового процесу, підвищенням його виховної ролі, органічної єдності науки і освіти.

В. Д. Бабкіна удостоєно численних нагород та відзнак. Серед них 2 ордени Великої Вітчизняної війни II ступеню, орден “Богдана Хмельницького” III ступеня (1999), 28 медалей, знак “Заслужений робітник МВС СРСР (1968), знак Мінвузу СРСР “За відмінні успіхи у роботі в галузі вищої освіти СРСР” (1973), Грамота Міносвіти України (1992), почесне звання “Заслужений діяч науки і техніки України” (2000). Влітку 2004 р. колективом Інституту держави і права ім. В. М. Корецького В. Д. Бабкіна представлено до нагородження орден “За заслуги” II ступеня.

Загальний стаж роботи В. Д. Бабкіна складає 64 роки, останні 11 років – у колективі Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України.

Колеги й вихованці В. Д. Бабкіна відзначають, що життя шановного ювіляра, яке налічує багато яскравих сторінок, сповнене клопіткої праці, творчих здобутків, високого професіоналізму. Йому випало жити й працювати у складні часи нашої історії – на фронтах Великої Вітчизняної і сповнені героїчної праці – повоєнні роки, епоху новітнього праводержавотворення в Україні. Працелюбність, скромність, інтелігентність, принциповість В. Д. Бабкіна, у поєднанні з доброзичливим ставленням до людей, є взірцем справжньої людяності та педагогічної майстерності.

Колеги й вихованці В. Д. Бабкіна щиро вітали його зі славним ювілеєм, зичили йому міцного здоров’я на довгі роки, щастя, добробуту, творчих успіхів і натхнення.

До цих привітань приєднується й редколегія журналу “Проблеми філософії права”, й сподівається на подальшу участь у діяльності журналу та й загалом у справі відродження новітньої української філософії права вельмишановного Володимира Дмитровича Бабкіна.